

paschæ. Lucae XXIII.

In illo tempore Stetit Iesus in medio discipulorum suorum. Et reliqua.

HAerent sibi diuinae lectiões, & frequēter una pēdet ex altera, ita ut nonnunquā exordia subsequēntis, facilius intelligātur ex consideratione pcedentis. Quod in hac lectiōe facile agnoscimus, si superiora huius euāgelij parūper attendamus. Postquā em̄ commemorauit euāgelista duobus

discipulis dominum in uia apparuisse, postquā enim cognitum ab eis in fractione panis narrauit fuisse, adiecit continuo: Et surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem, & inuenerunt congregatos undecim, & eos qui cū ipsis erant, dicentes quod surrexit dominus uere, & apparuit Simoni. Et ipsi narrabant quæ gesta erant in uia, & quomodo cognouerunt eum in fractione panis. **Dum hæc caſe adinuicem loquerentur. Iesus stetit in medio eorum.** Vnde apparet, quia hæc apparitio ipso die dominicæ resurrectionis facta est: cuius apparitionis modum Iohannes euāgelista apertius declarat, dicens: Cū esset sero die illa una sabbatorū, & fores essent clausæ ubi erant discipuli congregati propter metū Iudæorum, uenit Iesus & stetit in medio.

Vbi considerandū, quod de se colloquēribus dñs in medio stetit dicitur, ut intelligamus quia tunc eum nobiscū habitantē habebimus, si quorū in unū congregamur, ea loquimur & agimus, quæ ad eius laudem & nostrā salutē pertinent, iuxta quod ipse ait

Matth. 18 Vbi fuerint duo uel tres congregati in noīe meo, ibi sum in medio eorū. Sed apprensus discipulis dñs, quid dixerit audiamus. **Par vobis.** Et pulchre resurgēs à mortuis, primo pacē discipulis cōmendauit, ut per suam passionem, resurrectionē, angelicam & humanam naturā reconciliatā esse ostenderet. Ex eo enim tēpore quo primus homo peccādo recessit à deo, discordia inter hoīes & angelos fuit. Sed q̄a humanam naturam dñs redimens, ad consortium angelorum reuocauit, resurgens à mortuis, quasi speciale munus discipulis pacem cōtulit. Ipse est em̄ (ait Apostolus) pax nostra, qui fecit utraq; unū, & medium parietē copulauit, dissoluēs inimicitias in carne sua, ut duos conderet in semetip̄o, in uno nouo homine faciens pacem, & reconcilians ambos in uno corpore deo.

Ephes. 1.

Et ueniēs euāgelizauit pacē his q̄ longe, & pacē his qui prope. Siue resurgens à mortuis discipulis pacē cōmendauit, ut illos ad suam uisionem peruenturos esse demonstraret, qui pacis concordia corde & corpore seruāt, iuxta quod ille alibi dicit: **Beati pacifici,** qm̄ filij dei uocabuntur. Pax em̄ (ait Plalmista) multa diligentibus legē tuā dñe, & non est illis scandalū, sed ne alium esse putarent, cuius corpus post resurrectionem clarificatum uidebant, adiunxit continuo: **Ego sum.** Vbi considerandū, q̄a non dixit ego fui, sed ego sum. Sum q̄ppe substantiuū uerbū, quod nec præteritū, nec futurū sonat, sed temp̄ præsens, illi spe-

Matth. 9.
Plalm. 118.

cialiter congruit, cui nec futura succedunt, ne præterita transeunt, sed semp habet esse per æternitatē, sicut ipse ait ad Moysen: Ego sum q sum. **Hæc dices filijs Israel, Qui ē, misit me ad uos. Quia uero huma** Exodi: 3
 ni oculi immortale corpus sine timore uidere nō poterant, cōfortari à dño indigebant. **Ait em: Nolite timere. Habet enim fragilitas humanæ naturæ hoc proprium, ut cū aliquid supra se uiderit, infra se pertimescat. Vnde & subditur: Cōturbati uero & contreriti, existimabāt se spm uidere. Sed ista subitanea conturbatio discipulorum, magnus error factus est Manichæorū. Et ipsi em, qui negabāt deum ueram carnem non assumpsisse, hoc in adiutoriū sui erroris assumere uoluerunt, quod ab apostolis dñs post resurrectionē spiritus sit æstimatus. Sed hunc errorem discipulorū ipse dñs falsum cōprobauit, cum ab hoc errore discipulorū animos reuocauit, dicens: Quid turbati estis, & cogitationes ascendūt in corda uestra. Vbi notandū quia non dixit, cogitationes descendunt in corda uestra, sed ascendunt, Bonæ em cogitationes descēdunt, quia desup à dño dantur, teste Iacobo apostolo q ait: **Ome datū opti-** Iacobi: 1
 mum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à patre luminum. **Malæ uero cogitationes ascendunt, q̄a ab immūdis spiritibus ex imo immituntur. Aliter em ros desursum descendens terrā irrigat, aliter fauilla uentorum impetu in aera rapitur. Et ut omem dubitationē de sua resurrectionē à discipulorum mentibus auferret, manus & pedes palpandos p̄buit, dicēs. Uidete manus meas & pedes, quia ego ipse sum. Palpate & uidete, quia spiritus carnem & ossa nō habet, sicut me uideris habere. Et****

cum hoc dixisset, ostendit eis manus & pedes. **J**
Non solum manus & pedes, sed etiam iuxta Iohan-
 nis euangelium, latus quod lancea perforatum fue-
 rat præbuit, ut in manibus & pedibus fixuras clauo-
 rum, & in latere lanceæ apertionem uidentes, resur-
 rexisse cognoscerent, quem ante triduum uiderant
 crucifixum. **V**bi mouet aliquem, quomō post re-
 surrectionem corpus dñi incorruptibile & palpabile
 fuerit, cum omne quod est incorruptibile, sit & im-
 palpabile. & omne quod est palpabile, sit corrupti-
 bile. Sed miro & ineffabili mō dñs post resurrectio-
 nem corpus suum & palpabile præbuit, & incorru-
 ptibile demonstrauit: ut monstrādo palpabile, refor-
 maret ad fidē: ostēdendo incorruptibile, inuitaret ad
 sp̄miū. **S**ue certe, & palpabile & incorruptibile post
 resurrectionem corpus suum exhibuit, ut ostende-
 ret se eiusdem esse naturæ, & alterius gloriæ. Sed quā
 in dñi resurrectione nostra generalis resurrectio ē præ-
 figurata, cum dñs post resurrectionem corpus suū
 & palpabile præbuit, & incorruptibile demonstra-
 uit, ostēdit nostra corpora post resurrectionem ita
 esse incorruptibilia, ut possint esse & palpabilia. **V**n-
 de mentitur & conuincitur Euthices hæreticus, qui
 dicit corpora nostra post resurrectionē uero acriq̄
 esse similia futura: & sicut iubar solis uideri potest, ita
 & corpora nostra esse quidem uisibilia, sed impalpa-
 bilia, hoc in adiutoriū sui erroris assumere uolens,
 quod ait **A**postolus: **C**aro & sanguis regnū dei nō
 possidebunt. non intelligens, quia caro in scripturis
 uarias habet significationes. **A**liqñ enim carnis no-
 mine ipsa carnis natura designatur, aliquando eius-
 dem carnis fragilitas, aliqñ uero peccata, quæ ex car-

ne oriuntur, nonnunquam genealogia cognationis. Carnis nomine ipsa carnis substantia designatur, sic ut scriptum est: **Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.** Aliquā autem carnis nomine, carnis fragilitas designatur, sicut scriptū est: **Et recordatus est quia caro sunt, id est, fragiles.** Aliquādo genealogia cognationis, nomine carnis exprimitur, sicut **Petro dictum est: Non tibi reuelauit caro & sanguis.** Et sicut ait apostolus **Paulus, Continuo non acquieui carni & sanguini, Carnis quoque nomine, uitia & peccata quæ ex carne oriuntur significatur, sicut dictum est: Non permanebit spiritus meus in homine in æternū, eo quod sit caro.** Ergo in eo quod ait **Apostolus, Caro & sanguis regnum dei non possidebunt, non naturam carnis resurrectionem esse negauit, sed uitia quæ ex carne oriuntur, cum Christo non posse regnare ostēdit.** Vnde & consequenter adiunxit: **Neque corruptio incorruptelam possidebit.** Ceterum credendum est, carnē nostram in resurrectione absque corruptione uel fragilitate mortis, in ueritate substantiæ esse resurrectionem, iuxta illud quod beatus **Iob testatur, dicens: Scio quod redemptor meus uenit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea uidebo deū, quæ uisurus sum ego ipse, & non alius, & oculi mei cōspecturi sunt.** Sed solet in hoc loco mendax pagana stulticia simplicitatē Christianā irridere, dicens: **Qua temeritate putatis uos Christiani, quod deus uestra corpora de puluere possit resuscitare, cū sicue dicitis, ipse resurgēs a mortuis, in sua carne uestigia passiois non potuit sanare? Ad quod uera fides rīdet non hoc fuisse impossibilitatis, sed potius pietatis, Maius**

Gene. 3

Psalm. 77

Matth. 16

Sala. 1.

Gene. 6.

1. Cor. 15.

Iob. 19.

est em̄carnem suscirare, q̄ in ipsa carne passiōis uestigia sanare. Sed qui q̄d maius est potuit, q̄d minus est utiq; fecisset, nisi uarias ob causas uestigia passiōis in ipsa sua carne reliquisset. Primū, ut fidē discipulorū de sua resurrectione dubiā, facilius ad credendū reformaret. Et si em̄ tarde crediderunt apostoli, uidentes in eius corpore fixuras clauorū, multo tardius credidissent, nisi in eius corpore signa passiōis recognouissent. Vnde unus eorū dicentibus alijs, uidimus dominū, cū qdam attestatione affirmabat, dicens: **Nisi uidero in manibus eius fixuram clauorū, & mittā digitum meum in locum clauorū, & mitram meam in latus eius, nō credam.** Siue certe resurgēs à mortuis dñs, in carne sua uestigia passiōis reseruare uoluit, q̄a ueniens ad iudicium in eadem forma om̄ibus apparebit, iustis scilicet & iniustis: ut iusti uidētes quanta & qualia, p̄ eorū ereptione autor humani generis sustinuit, in eius laude & gratiarū actione pficiant: iniusti uero tanto deterius puniātur, quanto largiora dei beneficia indignius contempserunt, sicut scriptum est: **Videbunt in quem transfixerunt.** Et iterū alia scriptura dicit: **Ecce uenit cum nubibus, & uidebit eum om̄is oculus, & q̄ eū pupugerūt. Et plangēt se sup eum oēs tribus terræ. Et alio item loco: Tunc plangēt oēs tribus terræ, & uidebunt filiū hoīs ueniētē in nubibus cæli cū uirtute multa & maiestate.** Et adhuc aliter dñs in sua carne uestigia passiōis reseruauit, ut q̄a aduocatus est noster, & patrē interpellat pro nobis in humanitate, qui cuncta dat cum patre per diuinitatē, ipsa uulnera, quæ p̄ nostra redemptione sustinuit, patri ostendat, ut eū misereri hominibus faciat, p̄ quibus unigenitus dñs tanta ac talia

Zach. 12.
Epoca. r

Matt. 24.

sustinere non recusauit: & sic eum q̄ misereri non cessat, ad miserandum prouocet, Vel certe post resurrectionē dñs uestigia passionis in sua carne uoluit reseruare, ut ipsa signa passionis uictoriā, quam de antiquo hoste obtinuit, in perpetuo prædicent. Sicut enim uerbi gratia fortissimus miles, cum iubente imperatore in prælium processerit, si contigerit eum uictorem quidem, sed uulneratum ad propriam patriam redire, non ita uult sanari à medicis, ut uestigia uulnerum non appareant, sed absq̄ deformitate apparentes, eius audaciam cunctis uidentibus indicēt: ita & dñs resurgēs à mortuis, uestigia passionis in sua carne uoluit apparere, ut uictorem eum diaboli ipsa signa per infinita secula demōstrent. Et quia discipulorum mētes inter mœrorem & gaudiū positæ, nõdum perfecte eū resurrexisse credebant, uerū indicium resurrectionis adhuc manifestat. Vnde & subditur: Adhuc autem illis nõ credentibus, sed præ gaudio miratibus dixit: Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obrulerunt ei partē piscis assi & fauum mellis. Et cum manducasset coram eis, sumens reliquias dedit eis.] Manducauit ergo & bibit corā discipulis post resurrectionē, nõ quod cibo carnali sustentari indigeret, sed ut in ueritate carnis se resurrexisse monstraret: quia proprie comedere ad corpus pertinet, non ad sp̄m. Manducauit & bibit coram discipulis, ut tanto eius resurrectionē securius prædicarent, quanto nõ solū carnem eius manibus palpasset, sed etiā oculis corporalibus comedere uiderent, & securi postea dicerēt: quia uisus est post resurrectionem non omni populo, sed testibus præordinatis à deo, nobis qui manducauimus & bibimus cū

illo postquā resurrexit à mortuis, & præcepit nobis
 prædicare populo & testificari quia ipse est, qui cōsti-
 tutus est à deo iudex uiuorū & mortuorum. Sed nec
 ipius cibi qualitas, quæ post resurrectionē comedit, à
 mysterio uacua credenda est. Obtulerunt (inqt)
ei partē piscis asii & fauū mellis. Quid in pisce
 asio, nisi mediator dei & hoim significat esse passus?
 Ipse em̄ ut piscis latere dignatus est in aquis gr̄is hu-
 mani, ipse ut piscis captus est hamo passiōis, sed mel
 le dulcior exiit in resurrectionē. Cuius dulcedinem
 degustauerat ille, q̄ dicebat: Quam dulcia faucibus
 meis eloquia tua dñe, sup mel & fauum ori meo. Fa-
 uus nanq; mel in cera est. Mel ergo in cera, dulcedo
 diuinitatis est, iuncta formæ humanitatis. [Et cum
 māduccasset coram eis, sumens reliquias dedit eis.]
 Quod dñs reliquias ciborū discipulis tradidit, ad hoc
 p̄inet, q̄ suam passiōē eis imitandā esse oñdit, iu-
 xta qd ipse alibi ait: Si qs uult post me uenire, abne-
 get semetipsum & oolat crucē suā & sequatur me.
 Vnde unus eorū aiebat: Christus passus est pro no-
 bis &c. Dedit ergo eis reliquias piscis asii & fauū mel-
 lis, q̄ suam passiōē amarā esse ostēdit in dolore cor-
 dis, sed dulcissimā in gloria resurrectionis. Vnde unus
 eorū, qui q̄si stigmata passiōis eius in suo corpore
 p̄ferebat, ait. Fratres, existimo em̄ q̄ nō sunt cōdigne
 passiōes huius tēporis ad futurā gloriam, quæ reue-
 labit in nobis. Et dixit ad illos: Hæc sunt uer-
 ba quæ locutus sum ad uos, cum adhuc es-
 sem uobiscum. Nunq̄d em̄ cū eis non erat, quibus
 uisibiliter loquebat: Erat utiq; p̄ præsentia corporis,
 sed lōge ab eis distabat p̄ communionē fragilitatis,
 quia illi erant corruptibiles & mortales, ille incorru-
 ptibilis & immortalis. Et ideo cū p̄sentialiter loque-

Psalms

Lucę. 9

Petri. 2

Roma. 8

re, ait: Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos. cū adhuc essem vobiscum: quæ necesse est impleri omnia, quæ scripta sunt in lege Moysi & prophetis & psalmis de me. ¶ Vbi non solū legem, sed etiam ad suā passionem & resurrectionē confirmandam, prophetarū & psalmorū oracula adhibuit, ut (quia iuxta quod ipse ait, In ore duorum vel trium testium stet omne uerbum) si quis legis testimonia de eo credere renuit, saltem multorum testimonia in prophetarum & psalmorum oraculis discredere nō præsumat, sed credēda iudicet. Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas. Et quia p se scripturas intelligere nō poterāt, aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas, ut quod carnaliter audiebant, spiritaliter intelligerēt. Quid autē in lege & prophetis & psalmis de eo scriptum sit, manifestat cum adiungit. Et dixit eis: Dñm sic scriptum est et sic oportebat Christum pati, & resurgere a mortuis die tertia. Oportebat Christū pati, & resurgere, non pro se, sed pro nobis, ut per suam in debitam passionem, à debita pœna nos liberaret, & per suam sanctam resurrectionē nos secū regnatos ostenderet: quia (sicut ait Apostolus) mortuus est, ppter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Vnde bene suam resurrectionem non lōgius quàm usq; in diē tertiū differre uoluit, ita ut duabus noctibus & una die in sepulchro quiesceret. Nox quidem ad peccatum pertinet, & natura quidem humana duabus mortibus tenebatur astricta: anima, propter peccatum: carnis uero, propter uindictā peccati. Quia enim mediator dei & hoīm sola carne mortuus ē, ut nos à morte animæ liberaret, recte duabus

noctibus, & una die in sepulchro gescere uoluit, qm̄
 p̄ suam simplam mortē nostrā duplam dānauit. **Ve**
 quid aut̄ p̄ nobis mori uel resurgere uoluerit, manū
 festat, cū adhuc subdit: **Et pr̄dicari in noīe eius**
p̄cēnitentiā & remissionē p̄ctōrum. Nō ergo du
 rū uel asperū uideat, quod dī, [pr̄dicari in noīe eius
 p̄cēnitentiā:] q̄a ualde dulce est quod sequitur, [in
 remissionē p̄ctōrum.] **Et** ubi hęc pr̄dicāda essent,
 manifestatur, cū subinfertur: **In oēs gētes.** Quo
 uerbo **Donatista** hęc hęcis cōfunditur, q̄ localē deū
 inducere uolentes, in sola **Aphrica** eius fidē esse di
 xerunt, nō attendētes quod ipse dñs ait: [In oēs gen
 tes.] In oībus gentibus p̄ apostolorū ministerium
 p̄cēnitentiā & remissio p̄ctōrum pr̄dicata est, im
 p̄leta, p̄phētia quē dixit: In oīem terrā exiuit sonus
 eorū, & in fines orbis terrā uerba eorum. **Et** ne aliq̄s
 p̄pter magnitudinē p̄ctōrum de ueniā desperaret,
 subiūctum est: **Incipientibus ab Hierosoly
 ma.** Nullus ergo p̄pter magnitudinē p̄ctōrum suorū
 remissionē se posse consequi desperet, si legitime p̄cē
 niteat, qm̄ ipsis **Hierosolymitis** cognoscit indultum,
 q̄ cruētis manibus & mēdacibus uocibus ipsum san
 guinem per quē genus humanū redemptū est, effu
 derunt: qm̄ sicut dominus ait per prophetam, **Nolo**
Sezech. 18 mortem peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat.

FERIA QUARTA

Paschæ. Actuum. III.

In diebus illis **Asc̄** eriens **Petrus** os suū,
 dixit: **Viri Israelita,** & qui timeris deum,
 audite. **Et reliqua.**